

ZAŁĄCZNIK NR 3 TABELARYCZNE ZESTAWIENIE ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE

Nr	PYTANIE BADAWCZE	ODPOWIEDŹ
CEL SZCZEGÓŁOWY I		
1	Czy, a jeśli tak, to dlaczego i w których spośród wskazanych przez Zamawiającego obszarach ochrony środowiska uzasadnione będzie zastosowanie niedotacyjnych form wsparcia?	<p>Tak, można wykorzystać niedotacyjne formy wsparcia w dwóch obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym: – Ochrona i poprawa jakości powietrza. <p>W pierwszym z powyższych obszarów wsparcie będzie udzielane przedsiębiorcom, którzy – jak wykazało badanie ankietowe – wykazują istotne zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne dla rentownych projektów inwestycyjnych. W drugim obszarze wsparcie będzie udzielane osobom fizycznym, które posiadają zdolność do zaciągania zobowiązań, a dzięki inwestycjom termomodernizacyjnym uzyskają oszczędności, które pozwolą im na spłatę pożyczki.</p>
2	Czy, a jeżeli tak, to jak można zwiększyć efektywność wykorzystania środków UE we wskazanych obszarach poprzez zastosowanie niedotacyjnych form wsparcia w nowej perspektywie finansowej?	Tak, będzie można zwiększyć efektywność wykorzystania środków. Wykorzystanie instrumentów finansowych umożliwi zwiększenie skali interwencji przy tej samej alokacji w danym obszarze interwencji. Wynika to z uzyskania efektu dźwigni finansowej. Część środków zostanie zwrócona i będzie mogła być ponownie wykorzystana w ramach drugiego i kolejnych obrotów. Efektu tego należy w szczególności oczekiwać w ramach instrumentu w obszarze „Ochrona i poprawa jakości powietrza”. Wynika to z krótszego okresu, na które będzie udzielane finansowanie w finansowanych projektach, oraz potencjalnego umorzenia pożyczek ze środków krajowych.
3	Czy, a jeżeli tak, to w jaki sposób należy ograniczyć stosowanie niedotacyjnych form wsparcia pomiędzy podmiotami publicznymi a prywatnymi?	W przedmiotowym badaniu należy zastosować rozgraniczenie form wsparcia pomiędzy podmiotami prywatnymi a publicznymi. Zgodnie z przeprowadzoną analizą, przedsiębiorcy oraz osoby prywatne mają potencjał do spłaty zobowiązań, w związku z czym rekomendujemy zastawianie instrumentów zwrotnych dla przedsiębiorców realizujących projekty z zakresu recyklingu odpadów oraz przedsiębiorstwa realizujące inwestycje z zakresu ograniczania ilości wytworzonych odpadów.
4	Jaki typ/jakie typy wsparcia niedotacyjnego i dlaczego są najbardziej wskazane do zastosowania w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027 dla konkretnych obszarów tematycznych w sektorze ochrony środowiska, z przyporządkowaniem proponowanych form wsparcia do typu/typów beneficjenta: przedsiębiorca (mały, średni, duży), administracji publicznej, jednostek samorządu terytorialnego (oraz podmiotów działających na ich rzecz)?	Formą instrumentu finansowego, która jest stosunkowo elastyczna i prosta we wdrażaniu, są pożyczki. Można je dystrybuować zarówno, gdy popyt na instrument finansowy jest mały, jak też zorganizować dystrybucję pożyczek w dużej skali. Instrumenty gwarancyjne sprawdzają się wówczas, gdy skala dystrybucji i dywersyfikacja ryzyka portfela kredytowego są wystarczająco duże. Ma to miejsce w szczególności, gdy grupy kredytobiorców są zróżnicowane, a poziom ryzyka specyficznego niewielki. W przypadku analizowanych obszarów i proponowanych instrumentów wspierane projekty inwestycyjne – w ramach obszarów i typów projektu – posiadają bardzo zbliżone charakterystyki, a beneficjenci pochodzą z tego samego sektora gospodarki lub branży, względnie są właścicielami budynków jednorodzinnych i osobami fizycznymi. Należy równocześnie wskazać, że fundusz gwarancyjny/poręczeniowy jako pośrednik finansowy ma ograniczony wpływ na decyzje o udzieleniu kredytu przez zabezpieczającą się przed ryzykiem instytucję finansową. Ta okoliczność stanowi wadę gwarancji/poręczeń i jest niekorzystna wówczas, gdy monitorowane mają być np. efekty środowiskowe wsparcia. Natomiast w przypadku programu pożyczkowego, pośrednik finansowy może zostać bezpośrednio zobowiązany do monitorowania i kontroli efektów programu. Jest za to również bezpośrednio wynagradzany w ramach wypłacanych jemu opłat za zarządzanie. Wykorzystanie instrumentów kapitałowych należy zalecić wówczas, gdy ryzyko projektu jest na tyle wysokie lub wręcz nieznane (stan niepewności), że nie sposób w momencie udzielenia wsparcia przewidzieć ryzyka projektu lub nawet tego, czy inwestycja w projekt się zwróci. Nadzwyczajne zyski tylko z niektórych inwestycji pozwalają wyrównać starty z dużej liczby niepowodzeń. Wdrożenie instrumentów kapitałowych jest stosunkowo trudne (co jest częściowo następstwem wymogów udzielania pomocy publicznej dla instrumentów podziału ryzyka) i trwa najdłużej, jak wskazują doświadczenia z wdrażaniem

Nr	PYTANIE BADAWCZE	ODPOWIEDŹ
		instrumentów kapitałowych POIR. Ponadto, inwestycje w majątek trwałe, w ramach których przedmiot inwestycji może stanowić zabezpieczenie dla niej samej, wykorzystanie instrumentów kapitałowych nie jest w dużym stopniu zasadne. W związku z powyższym, należy zalecić wdrażanie programu instrumentów finansowych w formie pożyczek.
5	Czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu jest prawdopodobne zainteresowanie daną niedotacyjną formą wsparcia przez potencjalnych beneficjentów?	Pożyczka jest instrumentem finansowym, który jest – w odróżnieniu od instrumentów gwarancyjnych czy też kapitałowych – powszechny znany potencjalnym odbiorcom ostatecznym, w tym także osobom fizycznym. Znajomość formy wsparcia ułatwia jej oferowanie potencjalnym beneficjentom. Dużą rolę odgrywają również warunki, na jakich oferuje się finansowanie. Proponowane instrumenty będą udzielane na zasadach preferencyjnych.
6	Które i dlaczego formy wsparcia niedotacyjnego w porównaniu do form finansowania dostępnych komercyjnie są bardziej atrakcyjne dla potencjalnych beneficjentów (przedsiębiorców i podmiotów publicznych/samorządowych)?	Wszystkie proponowane instrumenty niedotacyjne będą oferowane na zasadach preferencyjnych. I tak, pożyczki będą oprocentowane niż niż wynosi koszt kredytu dla danej grupy beneficjentów. Ponadto, w przypadku instrumentu dla typu projektu „Rozwijanie recyklingu odpadów” oferowana będzie dodatkowa korzyść bezzwrotna w postaci dofinansowania części nakładów inwestycyjnych. Natomiast w przypadku obszaru „Ochrona i poprawa jakości powietrza” proponujemy stworzenie bezzwrotnej korzyści finansowanej ze środków krajowych, której źródłem będzie opłata emisyjna (tak jak obecnego Programu Czyste Powietrze).
D1	<i>Jakie wnioski i rekomendacje z badań ewaluacyjnych dotyczących zastosowania instrumentów finansowych i zwrotnych w perspektywie na lata 2014-2020 należy uwzględnić w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027 dla konkretnych obszarów tematycznych w sektorze ochrony środowiska?</i>	Wdrażanie instrumentów kapitałowych jest trudniejsze niż dłużnych. W ocenie midterm dla POIR wskazano, że istnieje duże ryzyko niewykorzystania alokacji, sięgające nawet 50% środków inwestycyjnych dla instrumentów kapitałowych POIR. Nie należy również zalecać alokowania nadmiernej ilości środków na instrumenty finansowe. Decyzja w woj. pomorskim o alokacji zasobów finansowych równych teoretycznej luce finansowanie (w perspektywie na lata 2007-2013) spowodowała, że pojawiły się trudności z wykorzystaniem środków do końca okresu kwalifikowalności i w chwili uruchomienia nowej perspektywy na lata 2014-2020 (zob. także Ewaluacja ex post efektów polityki spójności 2007-2013 z perspektywy regionalnej na przykładzie województwa pomorskiego). W przypadku tworzenia instrumentów skierowanych do dedykowanych grup lub zaspakajających szczególne potrzeby inwestycyjne, wkład pośrednika finansowego nie może być zbyt wysoki, aby przyciągnąć instytucje finansowe do udziału w programie. Na poziomie regionalnym wymóg 15-procentowego udziału pośrednika w projekcie był często trudny do zrealizowania (por. oceny midterm w regionach).
D2	<i>Czy zmiany otoczenia prawnego i regulacyjnego, oczekiwane i nieoczekiwane, mogą wpłynąć na perspektywę zastosowania i wdrażania instrumentów niedotacyjnych w obszarze ochrony środowiska, a jeśli tak, w jakim stopniu i w odniesieniu do jakich obszarów wskazanych przez Zamawiającego?</i>	Zmiany prawne dotyczące funkcjonowania instrumentów finansowych nie powinny negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie instrumentów finansowych. W przypadku kontynuacji wykorzystywania formy przetargowej w wyborze pośredników finansowych można oczekiwać, że doświadczenia zebrane w obecnej perspektywie pomogą i przyspieszą proces wyboru pośredników finansowych. Jeśli prawodawca europejski zdecydowałby się na powrót do formy konkursowej w wyborze pośredników finansowych, zmiana ta mogłaby skrócić okres wyboru pośredników od 6 miesięcy do 1 roku (wniosek na podstawie doświadczeń z perspektywy 2007-2013). Należy założyć, że dotychczasowe formy instrumentów zwrotnych zostaną zachowane. Nie ma zatem szczególnych ryzyk w zakresie otoczenia regulacyjnego dla proponowanych instrumentów finansowych.
D3	<i>Jakie wnioski i rekomendacje z wdrażania przez NFOŚiGW Programów Krajowych na lata 2015-2020 oraz Programu 2014 należy uwzględnić w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027 dla konkretnych obszarów tematycznych w sektorze ochrony środowiska?</i>	Pożyczki udzielane przez NFOŚiGW, jak również WFOŚiGW nie cieszyły się dużym zainteresowaniem, co było przyczyną m.in. obniżenia umorzenia pożyczki z 30% do 10%. W opinii przedstawicieli NFOŚiGW niskie zainteresowanie pożyczkami wynika m.in. z: <ul style="list-style-type: none"> • mało atrakcyjne warunki finansowania – przedsiębiorcy jak również JST, są w stanie pozyskać podobne oprocentowanie pożyczki z banków komercyjnych, w których posiadają a 10% umorzenie pożyczki nie rekompensuje obowiązku utrzymania efektu ekologicznego, trwałości projektu oraz skomplikowanej procedury aplikacyjnej; • dłuższy niż w Banku Komercyjnym czas rozpatrywania wniosków o pożyczkę;

Nr	PYTANIE BADAWCZE	ODPOWIEDŹ
		<ul style="list-style-type: none"> • konieczność osiągnięcia efektu ekologicznego oraz 5 letniej trwałości projektu; • wzrastające zadłużenie JST;
CEL SZCZEGÓŁOWY II		
1	Na jakich zasadach powinny być stosowane niedotacyjne formy wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027 we wskazanych przez Zamawiającego obszarach ochrony środowiska?	Instrumenty finansowe w obszarze „Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym” mogą być wdrażane poprzez bezpośredni wybór pośrednika finansowego (funduszu pożyczkowego) przez Instytucję Zarządzającą/Pośredniczącą w drodze postępowania przetargowego. Natomiast w przypadku obszaru „Ochrona i poprawa jakości powietrza” proponujemy wdrażanie instrumentu pożyczkowego w formie funduszu funduszy. Wynika to ze skali dystrybucji tego instrumentu. Po wyborze funduszu funduszy przez Instytucję Zarządzającą, pierwsza z nich byłaby odpowiedzialna za organizowanie przetargów na wybór pośrednika finansowego, a także zarządzanie środkami zwróconymi do instrumentu pożyczkowego.
2	Jakie są koszty i korzyści oraz mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT) zastosowania poszczególnych form wsparcia niedotacyjnego dla instytucji programu operacyjnego i potencjalnych beneficjentów w określonych dla badania typach projektów w Polsce (docelowo na poziomie programu krajowego)?	Z zastosowaniem każdego z instrumentów finansowych wiążą się ogólne korzyści. I tak, przyczynią się one do racjonalizacji nakładów inwestycyjnych przez beneficjentów. Zapewnią ciągłość dystrybucji. Pozwolą na uzyskanie efektu dźwigni finansowej i zwiększą skalę interwencji. W przypadku dwóch instrumentów szczególne korzyści (zob. tabele SWOT w rozdziale trzecim) przeważają nad kosztami implementacji instrumentu. Niemniej należy wskazać, że w przypadku instrumentu „Rozwijanie recyklingu odpadów” występuje szereg ryzyk specyficznych, które powodują, że nie zaproponowano interwencji wyłącznie za pomocą instrumentu finansowego. Komponent dotacyjny ma na celu zmniejszenie postrzeganego przez beneficjentów, jak również rzeczywistego ryzyka inwestycji recyklingowych.
3	Jakie są zalecenia w zakresie minimalizacji możliwości wystąpienia i wpływu zidentyfikowanych trudności i ryzyk oraz wskazania dla ustanowienia efektywnego systemu instytucjonalnego i wdrażania proponowanych form wsparcia niedotacyjnego?	W związku ze zidentyfikowanymi ryzykami dla proponowanych instrumentów finansowych zaproponowano kilka działań, które będą je mitygowały. Wskazano w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> - Uelastycznienie sposobu zabezpieczania pożyczki, w tym preferowanie zabezpieczeń osobistych w przypadku inwestycji właścicieli domów jednorodzinnych; - Oferowanie wsparcia na zasadach preferencyjnych; - Rezygnację z wysokiego wkładu własnego pośredników finansowych w celu uatrakcyjnienia ich uczestnictwa we wdrażaniu instrumentów; - Łączenie dotacji z pożyczką w przypadku typu projektu „Rozwijanie recyklingu odpadów”; - Przyspieszenie wdrażania poprzez wybór formy pożyczki, która jest stosunkowo prosta, przejrzysta i przede wszystkim znana potencjalnym beneficjentom; - Określenie i wyłączenie ze wsparcia za pomocą instrumentów finansowych części grupy docelowej w obszarze „Ochrona i poprawa jakości powietrza”, które nie posiada zdolności do korzystania z finansowania dłużnego. Rozważenie niealokowanie środków bezzwrotnych na rzecz opisywanej grupy; - Uwzględnienie w strategii instrumentu finansowego działań promocyjnych, które opisano szerzej w odpowiedzi na pytanie dodatkowe Wykonawcy.
4	Dla których z zaproponowanych form wsparcia niedotacyjnego i dlaczego uzasadnione będzie ich połączenie z częściowym finansowaniem bezzwrotnym	Udział wsparcia dotacyjnego będzie wymagany w przypadku typu projektu „Rozwijanie recyklingu odpadów”. W związku z tym zaproponowano instrument mieszany w formie łączenia pożyczki z dotacją inwestycyjną. Pożyczka powinna uwzględniać znacznie szerszy katalog kosztów kwalifikowanych łącznie z inwestycjami towarzyszącymi lub powiązаныmi. Zaproponowano

Nr	PYTANIE BADAWCZE	ODPOWIEDŹ
	(dotacyjnym) dla zapewnienia skutecznej realizacji inwestycji oraz efektywności wydatkowania środków? – wskazanie opcji najwłaściwszych dla danego obszaru tematycznego wsparcia.	również rozważenie wyłączenia niektórych nakładów inwestycyjnych ze wsparcia dotacyjnego, jeśli dotyczyłyby standardowych i zbywalnych elementów majątku trwałego przedsiębiorstw z branży recyklingu odpadów.
5	W przypadku uznania za uzasadnione dla danego obszaru inwestycyjnego połączenia wsparcia niedotacyjnego i dotacyjnego, ile powinien wynieść procentowy udział środków finansowych, które można przeznaczyć na niedotacyjne formy wsparcia w danym obszarze tematycznym i dla danego typu beneficjenta, tak aby wsparcie niedotacyjne było atrakcyjne dla potencjalnych wnioskodawców?	Zaproponowano, że w ramach instrumentu mieszanego w typie projektu „Rozwijanie recyklingu odpadów” udzielenie pożyczki ma być obligatoryjne. Dofinansowanie nie powinno przekraczać 50% nakładów inwestycyjnych i mieć wartość maksymalną w wysokości udzielonej pożyczki. W projekcie „Dążenie do minimalizacji wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych” łączenia środków zwrotnych i bezzwrotnych. W obszarze „Ochrona i poprawa jakości powietrza” przewiduje się łączenie instrumentu finansowego z ewentualnym dotacją (umorzeniem) z krajowych środków publicznych. Jednocześnie część potencjalnych beneficjentów kwalifikujących się do wsparcia dotacyjnego (grupa „ubogich energetycznie”) będzie mogła otrzymać grant (wyłącznie wsparcie bezzwrotne) w ramach projektów wdrażanych przez gminy.
6	Czy występują obszary, w których uzasadnione będzie zastosowanie wyłącznie wsparcia niedotacyjnego, natomiast brak zastosowania dotacji nie będzie stanowił bariery uniemożliwiającej realizację inwestycji?	Takim typem projektu jest „Dążenie do minimalizacji wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych”. Inwestycje przedsiębiorców w tym projekcie przynoszą im istotne oszczędności, dzięki czemu projekty są ogólnie rentowne. Wykorzystanie wyłącznie niedotacyjnych form wsparcia przyczynia się wyboru wyłącznie projektów, które są uzasadnione ekonomicznie. Stosunkowo duża luka finansowania dla sektora przetwórstwa przemysłowego sprawia, że instrument może funkcjonować bez dodatkowych zachęt bezzwrotnych. Natomiast zachęcać do korzystania ze wsparcia mają preferencyjne warunki jego udzielania jak również wysoka, maksymalna wartość pożyczki.
7	Jakie są mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT) realizacji omawianych form wsparcia niedotacyjnego w innych państwach (min. 4 kraje o porównywalnym do Polski poziomie rozwoju i uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych) oraz w innych programach operacyjnych w kraju w trwającej i poprzednich perspektywach finansowych (o ile występowały takie przypadki dla danych typów projektów)?	Obszary zastosowania instrumentów finansowych w UE w okresie ostatnich kilkunastu lat to przede wszystkim wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw (ok. 50%), obszar gospodarki niskoemisyjnej (ok. 10%), badania, rozwój i innowacje (ok. 10%). Pozostałe obszary dotyczą głównie wsparcia w sferze społecznej (poprawa jakości życia, zatrudnienie) przy wykorzystaniu środków EFS. Jeżeli chodzi o interesujący nas obszar „środowisko/energia”, w poszczególnych krajach Wspólnoty ten udział kształtuje się nieco odmiennie, ale wyraźnie na pierwszy plan wysuwa się promowanie efektywności energetycznej i działania zmierzające do obniżania poziomu emisji (głównie CO ₂). Można odnaleźć również przypadki zastosowania instrumentów finansowych w obszarze gospodarki odpadami, jednakże z danych pozyskanych ilość udzielonych pożyczek nie była zbyt duża. Jeśli chodzi o regionalne programy operacyjne to w żadnym z RPO nie wdrożono Instrumentów Finansowych w interesujących nas obszarach. Z analiz można też zaobserwować, iż wdrażane programy np. w efektywności energetycznej też nie cieszyły się dużym zainteresowaniem.
8	Jakie jest powiązanie proponowanych niedotacyjnych form wsparcia z obowiązującym prawodawstwem oraz dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim i krajowym (z wymogami/priorytetami w zakresie ochrony środowiska, pomocy publicznej	Proponowane instrumenty finansowe byłyby wdrażane w oparciu o trzy akty prawa europejskiego: <ul style="list-style-type: none"> - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. - Rozporządzenie delegowane Komisji nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. - Rozporządzenie Komisji nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Należy jednak pamiętać, że względu na praktykę ich aktualizacji i uchwalania w ich miejsce nowych rozporządzeń można oczekiwać, iż w perspektywie na lata 2021-2027 uchwalone zostaną nowe rozporządzenia. Podstawą alokacji środków na

Nr	PYTANIE BADAWCZE	ODPOWIEŹ
	oraz innych istotnych uwarunkowań dla możliwości ustanowienia efektywnego wsparcia w proponowanej formie)?	instrumenty finansowe będzie Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2021-2027. Nie została dotąd opublikowana jego wstępna wersja, mająca stanowić również stanowisko w negocjacjach z Komisją Europejską. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w badaniu, można oczekiwać tego w 2020 r. Krajową podstawę normatywną stanowi Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2019 r., poz. 1295).
9	Czy, a jeżeli tak, to jakie konieczne będą zmiany legislacyjne i/lub programowe w przypadku propozycji zastosowania określonej formy wsparcia niedotacyjnego?	Nie są wymagane zmiany programowe ze względu na to, że instrumenty dotyczą przyszłej perspektywy finansowej na lata 2021-2027, a wstępna wersja programu nie została jeszcze określona. Niektóre wnioski w raporcie opierają się na aktualnym stanie prawnym i rozporządzeniu ogólnym nr 1303/2013 oraz rozporządzeniu GBER Komisji Europejskiej. Zmiany niektórych zapisów w tych dokumentach mogą wpłynąć na realizację proponowanych instrumentów finansowych, ich kierunku nie można jednak przewidzieć. Jedynie instrument z obszaru „Ochrona i poprawa jakości powietrza” wpływa na realizację istniejącego programu krajowego <i>Czyste Powietrze</i> . Implementacja pozycji tego instrumentu będzie musiała się wiązać z modyfikacją funkcjonowania tego programu. Ponadto, będzie wymagał powiązania interwencji krajowej z funkcjonowaniem instrumentu finansowego w ramach POIiŚ 2021-2027.
D1	<i>Czy proponowane instrumenty niedotacyjne są spójne i komplementarne z innymi formami interwencji skierowanych do tych samych grup docelowych w innych programach pomocowych, w szczególności w zakresie wspierania aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw?</i>	Proponowane instrumenty finansowe są spójne z pozostałymi formami interwencji w obszarze <i>Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym</i> , gdyż nie funkcjonują obecnie programy, które odpowiadałyby swym zakresem analizowanego obszaru. Jedynie instrument z obszaru <i>Ochrona i poprawa jakości powietrza</i> mieści się w zakresie krajowego Programu <i>Czyste Powietrze</i> . W efekcie, przed jego uruchomieniem należy zmodyfikować jego funkcjonowanie. Jednocześnie należy wskazać, że instrument finansowy uzupełnia i jest komplementarny względem Programu <i>Czyste Powietrze</i> , gdyż w ramach tego ostatniego większość wnioskowanego wsparcia (ok. 80%) miała charakter bezzwrotny.
D2	<i>Czy i jak należy promować instrumenty niedotacyjne i informować o nich potencjalnych beneficjentów/ ostatecznych odbiorców wsparcia aby zwiększyć zainteresowanie nimi i zapewnić ich skuteczną dystrybucję?</i>	Działania promocyjne są najważniejsze w przypadku instrumentów finansowych dystrybuowanych w dużej skali oraz skierowanych do osób fizycznych. Wówczas można zalecić również promocję w mediach masowego przekazu. Dobrą praktyką w ramach krajowego Programu <i>Czyste Powietrze</i> jest udział gmin w promowaniu tego programu i informowaniu o nim. W przypadku programów skierowanych dla przedsiębiorców należałoby się skupić na dwóch elementach stałej promocji. Pierwszym z nich jest dobrze opracowana strona internetowa o warunkach udzielania wsparcia za pomocą instrumentów finansowych oraz o pośrednikach uczestniczących w dystrybucji (dostępności środków). Pewien wzorzec może stanowić tu wdrażanie krajowego programu rozwoju przedsiębiorczości „Wsparcie w Starcie”. Drugim środkiem powinny być regularne spotkania pośrednika lub przedstawicieli instytucji pośredniczącej, względnie funduszu funduszy, z przedsiębiorcami z grupy docelowej. Niemniej – również w ramach opisywanego w tym miejscu programu „Wsparcie w Starcie” – wykorzystywana jest reklama w mediach masowego przekazu i Internecie, choć o mniejszej intensywności.
D3	<i>Jakie okoliczności w przyszłości mogą uzasadnić przeprowadzenie przeglądu i uaktualnianie obecnej Analizy ex-ante zapotrzebowania na niedotacyjne formy wsparcia w obszarze ochrony środowiska podczas wdrażania nowej perspektywy UE na lata 2021-2027?</i>	Przegląd i uaktualnienie obecnej Analizy ex ante może uzasadnić kilka okoliczności: <ul style="list-style-type: none"> - Nowe, funduszowe rozporządzenie ogólne oraz GBER, jeśli będzie wprowadzać istotne zmiany w stosunku do obecnego stanu prawnego. Po uwagę należy brać takie zmiany jak m. in. zniesienie wymogu organizowania przetargu na wybór pośredników finansowych określone zostaną nowe podstawy udzielania pomocy publicznej w projektach środowiskowych, zmienione zasady regionalnej pomocy inwestycyjnej lub limity pomocy <i>de minimis</i>; - Zmieni się istotnie sytuacja na rynku recyklingu, w tym w zakresie regulacji prawnych w tej branży; - Wskaźnik PMI w sektorze produkcyjnym będzie utrzymywał się na poziomie poniżej 50, w kolejnych kwartałach a koniunktura na rynku dóbr przemysłowych nie będzie się poprawiała; - Istotnie wzrosną koszty inwestycji termomodernizacyjnych w budynkach mieszkalnych;

Nr	PYTANIE BADAWCZE	ODPOWIEDŹ
		<ul style="list-style-type: none"> - Liczba udzielanych pożyczek będzie dużo niższa lub wyższa od poziomu zakładanego przez Instytucję Zarządzającą/Pośredniczącą czy też w umowach z pośrednikami finansowymi; - Pogorszy się istotnie ogólna sytuacja gospodarcza, wzrośnie bezrobocie lub zadłużenie gospodarstw domowych; - Wzrosną stopy procentowe (stopa referencyjna NBP o więcej niż 100 punktów bazowych) i koszt kredytów na rynku komercyjnym.
D4	<p><i>Czy pożyczka częściowo umarzalna uzależniona od osiągniętego efektu, przez NFOŚiGW, jest możliwa do wdrożenia w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027 dla konkretnych obszarów tematycznych w sektorze ochrony środowiska?</i></p>	<p>Nie zapadła dotąd ostateczna decyzja dotycząca kontynuacji wsparcia za pomocą formy pomocy zwrotnej. Ostateczna decyzja w tej sprawie zostanie określona w nowym rozporządzeniu ogólnym Rady oraz Parlamentu Europejskiego, oczekiwanej w grudniu 2020 r. Niezależnie od tego, w opracowaniu wskazano na istotne wady pomocy zwrotnej, której funkcjonowanie jest zbliżone do dotacji bezzwrotnej. W efekcie, nie nadaje się ona do masowej dystrybucji wsparcia zwrotnego, np. w ramach obszaru „Ochrona i poprawa jakości powietrza”.</p>

